

besvarede dette Spørgsmaal rigtig. Naar man ser paa de Erfaringer, som til Dato ere indvundne, synes jeg, de bekræfte, at Landarbejderstanden i Danmark som saadan ikke er bleven hjulpet ved denne Lov, som den Gang blev gennemført.

Der til var for det første Forsøget alt for lille, spændte over saa lidt, at man paa Forhaand ikke kunde vente sig, at Virkningerne deraf vilde blive af heldigere eller større Betydning for Landarbejderstanden som Helhed her i Landet. Undersøger man nu, hvilken Virkning Loven har haft, maa jeg derom sige, som min Opfattelse, at der er ganske vist en Del Husmænd, der ere blevne hjulpede, der er en Del af dem, som ere komne i Besiddelse af disse Husmandsbrug, som have faaet det bedre, end de rimeligvis ellers vilde have faaet det; og det maa jo kaldes en heldig Virkning. Men jeg er tilbøjelig til at sige, at de, som have haft den største Gavn af Loven, ere de Folk, som have haft Lejlighed til at sælge Jord. Det falder sammen med den Opfattelse, som har gjort sig gældende indenfor Husmandsorganisationerne. Man ser der saaledes paa det, at vel er der adskillige Arbejdere, Daglejere og Tjenestefolk, som ere blevne hjulpede, men den største Fordel have de haft, som have haft Lejlighed til at sælge Jord. Jeg tror ligeledes, at det har mere paa sig, end det ærede Medlem fra Grenaa (Pedersen-Nyskov) vilde indrømme, da han for et Øjeblik siden talte, naar man paa staar, at det er daarlig Jord, de faa. I hvert Fald kommer denne Opfattelse frem rundt omkring, hvor Husmænd komme sammen og drøfte denne Sag, og jeg er tilbøjelig til at fæste Lid til den Opfattelse, som gør sig gældende hos disse Folk, som dels selv have levet af disse Husmandsbrug og dels have haft Lejlighed til at iagttage dem paa nært Hold. Det er til Dels daarlig og ofte dyr Jord, der anvendes til Oprettelsen af disse Husmandsbrug. Det bliver ofte daarlig Jord, fordi man ikke alle Steder har varetaget Husmændenes Interesser saa godt, som ønskeligt kunde være. Det er muligt, at adskillige Amtskommissioner have været sig deres Opgave fuldt bevidst og gjort, hvad de have kunnet for at faa den ført ud i Livet paa bedst mulig Maade. Men jeg er meget tilbøjelig til at tro, at der ogsaa her i Landet har været Kommissioner, som ikke have taget sig deres Opgave synderlig alvorligt. Det er sikkert ofte gaaet saaledes ved Oprettelse af Husmandsbrug, at der har været en eller anden

Gaardejer eller Proprietær, som har haft et Stykke Udmærksjord, som han har ønsket at afhænde, og som han har regnet ud passende kunde anvendes til en vorrende Statshusmand. Han har saa truffet Aftale med denne og har faaet det godkendt af Amtskommissionen; og saa er der paa et saadant Stykke uheldig Jord blevet oprettet et Statshusmandsbrug. Jeg er ogsaa tilbøjelig til at sige, at den Jord, Statshusmændene have faaet, er dyr Jord, og jeg tror, at Skylden i ikke ringe Grad ligger deri, at vi ikke have faaet den Bestemmelse sat ind i Loven, som der i sin Tid blev gjort ihærdige Forsøg paa at faa gennemført, og som mit Parti den Gang støttede, nemlig Bestemmelsen om Ekspropriationsret. Jeg anser det for uheldigt, at man ikke fik den Bestemmelse sat ind i Loven i sin Tid.

Jeg nævnedes for et Øjeblik siden, at Husmændenes Interesser ikke ere blevne varetagne i den Grad, som ønskeligt kunde være. Det har jeg lagt Mærke til paa adskillige Steder, hvor man har faaet oprettet Husmandsbrug, at Jordlodden har været af en ret uheldig Form. Det har jo nogen Betydning for en Husmand, om det Stykke Jord, han skal dyrke, har Form som en Kile, er en lang, smal Strimmel Jord eller er nogenlunde firkantet. Jeg antager, at alle ærede Landbrugere i dette Ting ville indrømme mig, at det er af ikke ringe Betydning. Jeg har set Eksampler paa, at man har oprettet Statshusmandsbrug paa en Lod paa 4 a 4½ Td. Land, men som kun var 15 Favne bred. Jeg synes, det er ret uheldigt, at noget saadant finder Sted. Jeg vil haabe, at man fremtidig træffer saadanne Bestemmelser, at ogsaa de Jordlodder, man lægger hen til Statshusmandsbrug, faa en nogenlunde heldig Form.

Jeg mener altsaa at kunne sige — i alt Fald vil jeg sige det som min Opfattelse —, at de Virkninger, den hidtil gældende Lov har haft for Landarbejderne, have været, at de som saadanne ikke ere blevne hjulpede ved Loven. Nogle Husmænd ere blevne hjulpede, men den største Fordel af Loven er tilflydt Jordsælgerne. Den højtærede Landbrugsminister appellerede forleden, da han fremsatte Lovforslaget, til den offentlige Mening imod den Tendens, der har gjort sig gældende i Retning af at udnytte Jorden til Fordel for Jordejerne. Det viser altsaa, at selv den højtærede Landbrugsminister har faaet Færten af, at ikke alt har været, som det skulde være ved denne Lovs Udførelse i